

การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี*

THE APPLICATION OF THE SEVEN KALYĀṆAMITTA DHAMMA 7 TO
PROMOTE LEARNING AND INNOVATION SKILLS OF STUDENTS
AT BAN DONG TA WANG SCHOOL, PHO SAI DISTRICT,
UBON RATCHATHANI PROVINCE

*เกริกตระการ ปะวะเสนัง¹, ภัทรชัย อุทาพันธ์²

Kerktrakan Pawasanang¹, Phattharachai Uthaphan²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, ประเทศไทย^{1,2}

Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Thailand^{1,2}

*Corresponding Author, E-mail: kerktrakan23@outlook.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี 2) ศึกษาหลักกัลยาณมิตรในพุทธศาสนาเถรวาท และ 3) ประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ของมหามกุฏราชวิทยาลัย ข้อมูลทุติยภูมิ และการวิจัยภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้มุ่งพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ด้วยการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและความไว้วางใจระหว่างครูกับศิษย์ เป็นปัจจัยสำคัญต่อแรงจูงใจและการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสาร 2) หลักกัลยาณมิตร 7 ประกอบด้วย ปิโย, ครุ,

*Received: 12 January 2026; Revised: 11 March 2026; Accepted: 11 March 2026.

ภาวนีโย, วตฺตา, วจนฺทโม, คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา, โน จมฺฐาเน นีโยจเย ซึ่งทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างถูกวิธี อันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาปัญญาตามหลักไตรสิกขา 3) การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ พบว่า ครูบูรณาการหลักธรรมในกระบวนการสอนผ่านเมตตาธรรม การสื่อสารเชิงบวก และการรับฟัง เพื่อพัฒนาการคิดวิพากษ์ การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้อย่างมีจริยธรรม ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม, หลักกัลยาณมิตร 7, การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7

Abstract

This research article aims to: 1) examine the current state of learning skill development among students at Ban Dong Ta Wang School, Pho Sai District, Ubon Ratchathani Province; 2) study the principle of Kalyanamitta in Theravada Buddhism; and 3) apply the Seven Kalyanamitta Qualities to promote learning and innovation skills among students at Ban Dong Ta Wang School, Pho Sai District, Ubon Ratchathani Province. This study employs a qualitative research methodology, drawing on primary sources namely the Thai-language Tipitaka published by Mahamakut Rajavidyalaya as well as secondary sources and field research conducted through in-depth interviews with twelve key informants, comprising education academics, school administrators, government teachers, parents, and students. The research instrument used was an interview form. Data were analyzed through content analysis and findings are presented using descriptive analysis.

The research findings revealed that: 1) the promotion of learning skills is oriented toward developing 21st-century competencies through active learning, whereby positive interaction and trust between teachers and students serve as critical factors in fostering motivation and the development of analytical thinking and communication skills; 2) the Seven Kalyanamitta Qualities Piyo, Garu, Bhāvanīyo, Vattā, Vacanakkhamo, Gambhīrañca Kathaṃ Kattā, and No Caṭṭhāne Niyojaye function to stimulate learners toward right thinking, which constitutes the starting point for intellectual development in accordance

with the principles of the Threefold Training (Tisikkhā); and 3) the application of the Seven Kalyanamitta Qualities in promoting learning skills revealed that teachers integrate these Dhamma principles into their instructional processes through loving-kindness, positive communication, and attentive listening, with the aim of developing critical thinking, collaboration, and ethical learning ultimately enabling students to develop their learning skills effectively and sustainably.

Keywords: Learning and innovation skills, Kalyanamitra 7, Application Kalyanamitra 7

บทนำ

จากสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Disruption) ระบบการศึกษาไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายครั้งสำคัญ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ที่มีใช้เพียงการท่องจำเนื้อหาความรู้ แต่เป็นการสร้างทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความใฝ่เรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2556) การเปลี่ยนผ่านดังกล่าว มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในระดับนโยบาย หากแต่ยังสะท้อนถึงชั้นเรียนในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในเมืองหลวงหรือโรงเรียนขนาดเล็กในชนบททั่วไทย ซึ่งต่างต้องเผชิญกับแรงกดดันในการปรับตัวให้ทันกับยุคสมัย ในขณะที่ผู้เรียนจำนวนมากยังขาดรากฐานทางสังคมและจิตใจที่เข้มแข็งพอสำหรับการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ความไม่สมดุลระหว่างพัฒนาด้านเทคโนโลยีกับการพัฒนาด้านจิตใจและคุณธรรมของผู้เรียน จึงกลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สะสมมาอย่างยาวนาน และยังไม่มีแนวทางแก้ไขที่ชัดเจนและยั่งยืนเพียงพอ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพครูและผู้เรียนไปพร้อมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากสถานการณ์จริงยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ และมีปัญหาด้านพฤติกรรม ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากช่องว่างระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และบรรยากาศการเรียนรู้ที่ยังไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2568)

ท่ามกลางวิกฤตการณ์ทางการศึกษาที่มุ่งเน้นวัตถุมากกว่าจิตใจ หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน ในทางพุทธ

ปรัชญาการศึกษานั้น ครูมิใช่เพียงผู้รับจ้างสอนหนังสือหรือผู้ถ่ายทอดข้อมูล แต่มีสถานะเป็น กัลยาณมิตร ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายนอก (ปรโตโมสะ) ที่สำคัญที่สุดในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดสัมมาทิฐิ และปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552) การที่พระพุทธศาสนาได้วางหลักกัลยาณมิตรไว้ เป็นหัวใจของกระบวนการศึกษาตั้งแต่กว่าสองพันปีมาแล้ว จึงมีเพียงแสดงถึงความเป็นสากลของพุทธ ปัญญา แต่ยังคงย้ำว่ามิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์คือรากฐานที่ขาดมิได้ของการศึกษาที่ แท้จริง พระพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักคุณสมบัติของครูที่ดีไว้ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต ว่าด้วย องค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ 1) ปิโย (น่ารัก) คือการสร้างความสัมพันธ์เป็นกันเองเพื่อให้ศิษย์กล้า เข้าหา 2) ครุ (น่าเคารพ) คือการประพฤติตนให้เป็นที่พึ่งทางใจและอบอุ่น 3) ภาวนีโย (น่าเจริญใจ) คือ ทรงคุณวุฒิและภูมิปัญญาแท้จริง 4) วตตา (รู้จักพูด) คือความสามารถในการสื่อสารชี้แจงให้เข้าใจ 5) วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) คือพร้อมรับฟังคำปรึกษาและวิพากษ์วิจารณ์ 6) คมภีรณจ กถ กตตา (แถลงเรื่องล้าลึกได้) คือความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย และ 7) โน จฏฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำในอวิชชา) คือการไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางเสื่อมเสีย (อง.สศตท. (ไทย), 23/32/33) หลักธรรมทั้ง 7 ประการนี้ มิใช่เพียงจริยธรรมส่วนบุคคล แต่เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาการเรียนรู้ ขั้นสูง ที่จะช่วยเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยละลายพฤติกรรมต่อต้าน และสร้างฐานรองรับ จิตใจของผู้เรียนให้เปิดกว้าง พร้อมทั้งจะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ให้สมบูรณ์พร้อมเป็นมนุษย์ที่เต็มคน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 7 ประการนี้ อย่างลึกซึ้งจะพบว่า แต่ละองค์ประกอบล้วนมีพลังในการสร้างพลวัตทางจิตวิทยาในห้องเรียนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ปิโย และ ครุ ทำหน้าที่สร้างบรรยากาศความไว้วางใจและความปลอดภัยทางจิตใจ ภาวนีโย และ วตตา กระตุ้นแรงบันดาลใจและการรับรู้คุณค่าของความรู้ ส่วน วจนกขโม คมภีรณจ กถ กตตา และ โน จฏฐาเน นิโยชเย เป็นกลไกป้องกันและนำทางผู้เรียนให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง รวมกันแล้วหลักทั้ง 7 จึงเปรียบเสมือนระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ที่ครบวงจรซึ่งพระพุทธองค์ทรง ออกแบบไว้อย่างสมบูรณ์แบบ

โรงเรียนบ้านดงตาห้วย อำเภอฟัวไทร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นสถานศึกษาที่มุ่งจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จากการตรวจสอบรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ในรอบปี การศึกษาที่ผ่านมา พบประเด็นปัญหาคือ นักเรียนยังขาดทักษะที่สำคัญในการเรียนรู้ โดยเฉพาะความ กล้าแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ และการสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง ปัญหาดังกล่าวมิได้เกิดจาก ปัจจัยด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ยังสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและครอบครัวในพื้นที่

ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือทำงานต่างถิ่น ส่งผลให้นักเรียนขาดที่พึ่งทางใจและขาดต้นแบบในการดำเนินชีวิต เมื่อมาโรงเรียนจึงมีพฤติกรรมแยกตัว ขาดความมั่นใจ และมองครูเป็นเพียงผู้ออกคำสั่งมากกว่าผู้ให้คำปรึกษา (โรงเรียนบ้านดงตาหวัง, 2566) นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้เรียนจำนวนหนึ่งมีภูมิหลังที่ซับซ้อน ทั้งจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก การขาดแคลนทางเศรษฐกิจ และการขาดต้นแบบที่ดีในการดำเนินชีวิต ปัจจัยเหล่านี้ได้สร้างบาดแผลทางจิตใจ (Psychological Wound) ที่แม้มองไม่เห็นด้วยตา แต่กลับเป็นอุปสรรคที่ทรงพลังที่สุดต่อการเรียนรู้ นักเรียนที่ผ่านประสบการณ์เหล่านี้ มักแสดงออกผ่านการปฏิเสธการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การต่อต้านผู้มีอำนาจ หรือแม้แต่การยอมจำนนต่อความล้มเหลวโดยไม่พยายามต่อสู้ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นสัญญาณที่บ่งชี้ถึงความต้องการเร่งด่วนสำหรับการแก้ไขที่ตรงจุด โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและไว้วางใจได้ระหว่างครูกับนักเรียน จากสภาพการณ์เช่นนี้ ครูผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาท โดยนำหลักกัลยาณมิตร 7 มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางใจ ให้ผู้เรียนรู้สึกไว้วางใจ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญนำไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ตระหนักดีว่า การแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการศึกษาในบริบทของโรงเรียนบ้านดงตาหวัง ไม่สามารถพึ่งพาเพียงทฤษฎีทางตะวันตกหรือการอัดฉีดทรัพยากรทางวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม คือ หลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตและการเรียนรู้ของผู้เรียน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546) ยิ่งไปกว่านั้น บริบทวัฒนธรรมของชุมชนในเขตอุบลราชธานีและพื้นที่ภาคอีสานโดยรวม ล้วนผูกพันอยู่กับหลักธรรมและวิถีพุทธอย่างลึกซึ้งมาแต่ดั้งเดิม การนำหลักธรรมที่ผู้เรียนและผู้ปกครองคุ้นเคยมาเป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ จึงมีเพียงสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนสืบทอดมา อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างอัตลักษณ์ที่มั่นคง (Cultural Identity) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี โดยมุ่งหวังที่จะสังเคราะห์องค์ความรู้จากคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทมาเป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่จำเป็นต้องได้และปฏิบัติได้จริง เพื่อปิดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์ ลดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และกระตุ้นให้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยปัญญาอันชอบธรรม (สุเมธ แสงนันทนวล, 2560) ทั้งนี้ งานวิจัยชิ้นนี้มีได้มุ่งเพียงการทดสอบประสิทธิภาพ

ของหลักสูตรในฐานเครื่องมือจัดการชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังมีสะท้อนให้เห็นว่าพุทธปรัชญาการศึกษา มีศักยภาพในการตอบโจทย์ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้อย่างไร ในยุคที่ระบบการศึกษากำลังตกอยู่ใน กับดักของการวัดผลเชิงตัวเลขและมาตรฐานสากลที่ละเลยมิติภายในของผู้เรียน และผลจากการศึกษา ในงานวิจัยนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานและนำไปสู่การสร้างรูปแบบ หรือแนวทางการพัฒนาครูต้นแบบตาม วิถีพุทธ ที่สามารถนำไปขยายผลใช้กับสถานศึกษาอื่นในบริบทใกล้เคียงกัน อันจะเป็นการยืนยันถึง คุณค่าของพุทธศาสตร์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอบัวโพธิ์ ไร่ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาหลักกัลยาณมิตร 7 ในพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอบัวโพธิ์ ไร่ จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอบัวโพธิ์ ไร่ จังหวัดอุบลราชธานี ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research ข้อมูลภาคสนาม (Field study) จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งได้ กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญเพื่อตอบคำถามการ วิจัย และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังจะแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 วิธีการ ดังต่อไปนี้

1.1 การวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อใช้ในการ การวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทบทวน วรรณกรรม ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ และศึกษาเนื้อหาหลักกัลยาณมิตร 7 จากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) สํารวจข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก และ ศึกษาจาก หลักพุทธศาสนาที่ปรากฏตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท

2) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความ งานเขียนที่เกี่ยวข้องทั่วไป

1.2 การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยตาม วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ โรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในบริบทของพื้นที่วิจัย ดังนี้ นักวิชาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ผลการตรวจสอบอยู่ที่ระดับ 1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำ เครื่องมือไปขอจริยธรรมการวิจัย ซึ่งมีผลการพิจารณาให้สจริยธรรมการวิจัย SCPHYLIB-2568/783 จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

2. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยในส่วนของการวิจัยเอกสารจะดำเนินการตามกระบวนการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์เนื้อความ (Textual Analysis) เพื่อทำความเข้าใจ เอกสารต่าง ๆ ได้อย่างเป็นขั้นตอนและมีการตีความและค้นหาความหมายที่เชื่อมโยงกับจุดประสงค์ของ การวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ในบทที่ 2 และบทที่ 3 โดยการจำแนกประเด็นแล้ววิเคราะห์แต่ละ ประเด็นนำผลการวิเคราะห์ทั้ง 2 บทมาวิเคราะห์และรวบรวมผลการวิเคราะห์

2) การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาจำแนก ประเด็นแล้วนำมาวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยาย (Descriptive Analysis) รวบรวมข้อมูลที่ได้จาก การวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้าน ดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับ

ทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง กระตุ้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสาร โดยมีกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมควบคู่กับวิชาการ ผลการวิเคราะห์พบข้อค้นพบสำคัญว่า ท่ามกลางพลวัตความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลมักประสบปัญหาด้านแรงจูงใจและความเปราะบางทางจิตใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านดงตาหวัง จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดเนื้อหาตามหลักสูตร แต่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ ผ่านการปรับบทบาทของครูจากผู้สอน มาเป็นผู้ชี้แนะ และผู้นำทางจริยธรรม กลไกความสำเร็จในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง คือการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและนักเรียน โดยใช้ความเมตตาธรรมและความไว้วางใจเป็นฐานในการสร้างพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก (ปรโตโฆสะ) ที่สำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างถูกวิธี (โยนิโสมนสิการ) และมีฉันทะในการเรียนรู้

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 หลักกัลยาณมิตร 7 ในพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักกัลยาณมิตร 7 (Kalyāṇamittadhammā) ในพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยองค์ประกอบของคุณสมบัติมิตรแท้หรือผู้สอนที่พึงประสงค์ 7 ประการ อันได้แก่ 1) ปิโย หมายถึง ความน่ารัก การเป็นผู้ที่ผู้อื่นเข้าใกล้แล้วสบายใจ มีความเมตตาเป็นฐาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีไม่ถือตัว การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่น ทำให้นักเรียนกล้าซักถามและเปิดใจรับความรู้ 2) ครุ หมายถึง น่าเคารพ ความมีวุฒิภาวะ มีระเบียบวินัย และมีความประพฤติที่สมกับฐานะ ครูที่เป็น ครุ คือครูที่มีความหนักแน่นในหลักการและศีลธรรม ทำให้นักเรียนเกิดความเลื่อมใสในความรู้ความสามารถและความเป็นระบบระเบียบ 3) ภาวนียो หมายถึง น่าเจริญใจ การเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนอบรมตนเองมาดีแล้ว ทั้งกาย ศีล จิต และปัญญา เป็นผู้ที่น่ายกย่องและเป็นแรงบันดาลใจ ครูที่เป็นภาวนียो จะเป็นต้นแบบให้นักเรียนอยากพัฒนาตนเองตาม 4) วตฺตา หมายถึง รู้จักพูด มีทักษะในการสื่อสาร รู้จักกาลเทศะในการพูด สามารถชี้แจงเหตุผล ให้คำปรึกษา และว่ากล่าวตักเตือนด้วยความปรารถนาดี ในเชิงการสอนคือความสามารถในการอธิบายบทเรียนให้เข้าใจง่ายและชัดเจน 5) วจนกฺขโม หมายถึง อดทนต่อถ้อยคำความเป็นผู้มีขันติสูง รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง หรือคำวิพากษ์วิจารณ์ได้โดยไม่โกรธเคือง ข้อนี้สำคัญมากสำหรับครูยุคใหม่ที่ต้องรับฟังเสียงของนักเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น 6) คมฺภีรญจ กถิ กตฺตา หมายถึง แกล้งเรื่องล้าลึกได้ ความแตกฉานในเนื้อหาวิชาการ สามารถอธิบาย

เรื่องที่ยาก ซับซ้อน หรือประเด็นทางจริยธรรมที่ลึกซึ้งให้กลายเป็นเรื่องที่คุณเรียนเข้าใจได้ มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ 7) โน จงฐาเน นิโยชเย หมายถึง ไม่ชักนำในอ้อมงคล การมีจุดยืนทางจริยธรรมที่มั่นคง ไม่ชักจูงมิตรหรือศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย เช่น อบายมุข หรือทัศนคติที่เป็นมิฉฉาภิภูฏ แต่จะมุ่งเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนก้าวไปในทางที่เจริญ สัมมาปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาได้ระบุว่า หลักกัลยาณมิตร 7 ทำหน้าที่เป็นปรโตโฆสะ หรือปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดในการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดโยนิโสมนสิการ หรือกระบวนการคิดอย่างถูกวิธี อันนำไปสู่การมีสัมมาทิฏฐิ (ความเห็นชอบ) อีกทั้งหลักกัลยาณมิตร 7 ไม่ได้เป็นเพียงคุณสมบัติเฉพาะตัวของมิตรเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางปัญญาที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กัลยาณมิตรมีความสำคัญในฐานะเป็นจุดเริ่มต้นของพรหมจรรย์ และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในทุกด้าน

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อยกระดับทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี นักเรียนได้ใช้หลักกัลยาณมิตร 7 เข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านหลัก ปิโย (ความน่ารัก) และ ครุ (ความน่าเคารพ) ซึ่งเป็นการใช้เมตตาธรรมและความสม่ำเสมอในความประพฤติ เพื่อสร้างความไว้วางใจ และลดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์ ทำให้นักเรียนเกิดฉันทะและกล้าที่จะแสดงออกทางความคิดร่วมกับหลัก ภาวนียโย (ความน่าเจริญใจ) ที่ครูวางตัวเป็นต้นแบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียนในมิติของการพัฒนาทักษะทางปัญญา ครูได้ประยุกต์ใช้หลัก วตฺตา (ความเป็นผู้รู้จักพูด) และวจนกฺขโม (ความเป็นผู้มีมอดทนต่อถ้อยคำ) ในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการชี้แจงเหตุผลและเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน ขณะที่หลัก คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา (การแถลงเรื่องล้าลึกได้) ถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาการที่ซับซ้อนให้กลายเป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นอำเภอโพธิ์ไทร และปิดท้ายด้วยหลัก โน จงฐาเน นิโยชเย (การไม่ชักนำในอ้อมงคล) ซึ่งครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการแนะแนวการดำเนินชีวิตและการใช้สื่อสารสนเทศอย่างรู้เท่าทัน เพื่อป้องกันนักเรียนจากปัจจัยเสี่ยงทางสังคม การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในโรงเรียนบ้านดงตาหวัง ไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎีในคัมภีร์ แต่คือปฏิสัมพันธ์ทางปัญญาที่

ครูใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จากผู้รับความรู้ ผู้ผู้แสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการคิดที่ถูกต้อง ส่งผลให้ทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งในมิติวิชาการและมิติจริยธรรมตามความมุ่งหมายของพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทักษะด้านการอ่าน การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะด้านการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านดงตาหวังไม่ใช่แค่การสอนตามสูตรสำเร็จในตำรา แต่เป็นการใช้พลังแห่งความเมตตาและปัญญาของครูเป็นตัวขับเคลื่อน หลักธรรมทั้ง 7 ประการทำงานประสานกันเป็นระบบ โดยเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ (ปิโย-ครู-ภาวนีโย) นำไปสู่กระบวนการถ่ายทอดที่ทรงพลัง (วตตะ-คมภีรณจ ถถ กตตะ) และประทับประคองด้วยความอดทน (วจนกขโม) จนบรรลุเป้าหมายคือการพัฒนาผู้เรียนที่สมบูรณ์ (โน จฏฐาเน นิโยชเย) ส่งผลให้นักเรียนไม่เพียงแต่มีทักษะการอ่านที่เพิ่มขึ้น แต่ยังมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ที่ระบุว่า บรรยาภาสและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม คือกัลยาณมิตรและปรโตโฆสะ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดศรัทธา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่ปัญญาที่ยั่งยืน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2552) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเมื่องมนต์ ศรีปัดดา ที่ศึกษาหลักกัลยาณมิตรธรรมกับการพัฒนาความฉลาดทางสังคมในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า คุณสมบัติหรือคุณค่าที่เป็นส่วนสำคัญของกัลยาณมิตรธรรมหรือคุณลักษณะของมิตรที่ดี จะมุ่งเน้นไปที่บทบาทของมิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยง ประกอบด้วย (1) ปิโย คือ ความน่ารัก ที่สบายใจ และสนิท (2) ครู คือ ความน่าเคารพ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกรับรู้อย่างดี (3) ภาวนีโย คือ ความน่าเจริญใจ ที่เกิดจากความรู้และภูมิปัญญา (4) วตตะ จ คือ การเป็นที่ปรึกษาที่ดี ที่รู้จักพูดให้ได้ผล (5) วจนกขโม คือ การฟังอย่างอดทน พร้อมรับฟังคำปรึกษา (6) คมภีรณจ ถถ กตตะ คือ การแถลงเรื่องเล่าได้ และ (7) โน จฏฐาเน นิโยชเย คือ การไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย (พระมหาเมื่องมนต์ ศรีปัดดา, 2567)

2. การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทักษะด้านการเขียน การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้านทักษะการเขียน พบว่า การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้านทักษะการเขียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวั่ง เป็นการใช้นุชยสัมพันธ์ตามหลัก ปิโย (น่ารัก) มาสร้างสัมพันธ์ภาพเบื้องต้นให้เด็กเกิดความไว้วางใจ ครู (นำเคารพ) วางตัวเป็นแบบอย่างด้านความรู้และความประพฤติ ภาวนีโย (นำเจริญใจ) เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นที่น่าศรัทธา ซึ่งจะยกระดับสมรรถนะการเรียนรู้ด้านการเขียนและการอ่านให้เกิดขึ้นอย่างบูรณาการ เป็นการพัฒนาที่เริ่มจากใจสู่สติปัญญา และจากสติปัญญากลับมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนตามแนวทางพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูต้องให้ความสำคัญกับคุณค่าความเป็นมนุษย์มากกว่าการสอนตามเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ทักษะการเขียน (Writing) เป็นทักษะที่ต้องการการจดจำและแรงจูงใจสูง การที่ครูใช้หลัก ปิโย (น่ารัก) และ ครู (นำเคารพ) ในการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย (วิจารณ์ พานิช, 2556) และยังสอดคล้องกับพระปิฎกโกศล และคณะ ได้กล่าวถึงหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เกี่ยวกับครูเป็นกัลยาณมิตร คือ มิตรแท้ที่ดี ที่คอยช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อย่างจริงใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นมิตรที่หวังดี มีสิ่งดี ๆ ให้กันด้วยความจริงใจ คุณสมบัติของกัลยาณมิตรดังกล่าว เรียวกว่า กัลยาณมิตรธรรม (พระปิฎกโกศล และคณะ, 2562)

3. การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านการคำนวณ การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทักษะด้านการคำนวณ พบว่า การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งจะทำให้ทักษะการเรียนรู้ด้านการคำนวณให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบ เมื่อนักเรียนเข้าใจระบบตรรกะจากการคำนวณ นักเรียนจะมีทักษะการอ่านจับใจความได้ดีขึ้น และสามารถเขียนเรียบเรียงความคิดได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน กระบวนการเรียนรู้เรื่องการคิดคำนวณที่โรงเรียนบ้านดงตาหวั่ง ภายใต้หลักกัลยาณมิตร 7 คือหลัก วตฺตา (รู้จักพูด) ถูกนำมาใช้อย่างโดดเด่นในการสอนโจทย์ปัญหา ครูต้องรู้จักใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ชี้แนะแนวทางโดยไม่เฉลยคำตอบในทันที เพื่อให้เด็กได้ฝึกคิดด้วยตนเอง และที่สำคัญที่สุดคือหลัก คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา (อธิบายเรื่องลึกซึ้ง) คือกระบวนการที่ครูทำหน้าที่เป็นผู้ประคับประคองให้ศิษย์เดินทางสายกลางระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง พร้อมเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและคุณธรรมตามแนวทางพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช กล่าวว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 (3R) โดยเฉพาะด้านการคำนวณ (Arithmetic) มักเป็นอุปสรรคสำหรับผู้เรียนหากขาดแรงจูงใจ การที่ครูใช้หลัก ปิโย (น่ารัก) และ วจนฺทฺขโม (อดทน) เข้าหา

ศิษย์ การใช้วาจาที่สุภาพและการชี้แนะอย่างใจเย็น (สอดคล้องกับหลัก วจนกฺขโม) ช่วยให้เด็กที่มีปัญหา ด้านการเรียนรู้ มีพัฒนาการด้านการเขียนและการอ่านจับใจความที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (วิจารณ์ พานิช, 2556)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ควบคู่การปลูกฝังคุณธรรม และการสร้างบรรยากาศแห่งความเมตตาและความไว้วางใจ เพื่อเสริมแรงจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. หลักกัลยาณมิตร 7 ในพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยคุณสมบัติของมิตรแท้หรือครูผู้พึงประสงค์ หลักธรรมนี้ทำหน้าที่เป็นปรโตโมสะ หรือปัจจัยภายนอกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดโยนิโสมนสิการ อันนำไปสู่สัมมาทิฐิและการพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขาอย่างเป็นระบบ

3. การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ช่วยยกระดับกระบวนการเรียนรู้ ด้านการอ่าน ด้านการเขียน และด้านการคำนวณ โดยครูสร้างความไว้วางใจ เป็นแบบอย่าง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและคิดวิเคราะห์ ถ่ายทอดเนื้อหาให้เข้าใจง่าย และแนะแนวด้านจริยธรรม ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสมดุลทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงตาหวัง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ และแนวทางสำหรับการศึกษาต่อยอด ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) โรงเรียนควรจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูตามหลักกัลยาณมิตร 7 โดยเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงบวก (วุดตา) และการเป็นผู้ฟังที่ดี (วจนกขโม) เพื่อให้ครูสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ ที่เข้าถึงใจผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) โรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการบูรณาการหลักธรรมกัลยาณมิตรเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยสร้างนโยบายห้องเรียนกัลยาณมิตร ที่เน้นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางความรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าถาม และกล้าลงมือทดลองปฏิบัติตามแนวทาง Active Learning

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสำรวจระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ของครูในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขึ้นและสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในระบับนโยบายที่กว้างกว่าเดิม

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ครูใช้รูปแบบการสอนตามแนวทางกัลยาณมิตร 7 กับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของหลักธรรมเชิงประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *สู่การศึกษาแนวพุทธ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระปิฎกโกศล และคณะ. (2562). หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎกสำหรับครู. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 6(9), 4199-4214.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาเมื่องมนต์ ศรีปัดดา. (2567). หลักกัลยาณมิตรธรรมกับการพัฒนาความฉลาดทางสังคมในสถานศึกษา. *วารสารปราชญ์ประชาคม*, 2(1), 44-56.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. (2546). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล*. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย.

- โรงเรียนบ้านดงตาหวัง. (2566). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR). อุบลราชธานี :
โรงเรียนบ้านดงตาหวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
เขต2.
- วิจารณ์ พานิช. (2566). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิ
สยามกัมมาจล.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, (2564). ประกาศสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เรื่องรายชื่อสถานศึกษาระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานที่รับการประเมินคุณภาพภายนอก ระยะที่1 การประเมิน SAR และ
รายชื่อผู้ประเมินภายนอกประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2568
จาก<https://www.onesqa.or.th/upload/download/202107161710342.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุเมธ แสงนิมนวล. (2560). ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
สถาบันพระปกเกล้า. นนทบุรี : ส. เจริญการพิมพ์.